

Släktforskning i en vindsgarderob

Jag blev nyligen tillfrågad av grannarna Lennart och Gunilla Andersson om jag kunde fotografera och tyda ett 10-tal dokument som var uppklistrade i taket på en av deras vindsgarderobers. Lennart berättade att han under hela sin uppväxt haft sitt pojkrum angränsat till garderoben och nu ville försöka få klarhet vad det egentligen var för dokument. Vi tittade gemensamt i garderobstaket och eftersom det såg spännande ut lovade jag försöka fotografera och undersöka dokumenten.

Några dagar senare skred jag till verket men det är inte lätt att fotografera uppe i ett tak i en smal och relativt låg garderob med hyllor. Jag lovar att ryggen värkte men med hjälp av mobiltelefonens kamera kunde någorlunda bra bilder exponeras.

Väl hemma vid datorn började sedan det spännande jobbet att undersöka vad kameran hade fångat.

Med stor förvåning visar det sig att åtta dokument är mycket vackert handmålade och innehåller verser till ett brudpar som gifte sig 1818; dvs för exakt 200 år sedan. Ytterligare ett dokument innehöll en vers till bruden på hennes namnsdag den 24 Julius 1809.

Av dokumenten framgår att brudparets namn var Anders Larsson (A.L.S.) respektive Christina Larsdotter (C.L.D.).

Bild 1 visar en översiktbild av garderobstaket mot dörröppningen med en del av dokumenten.

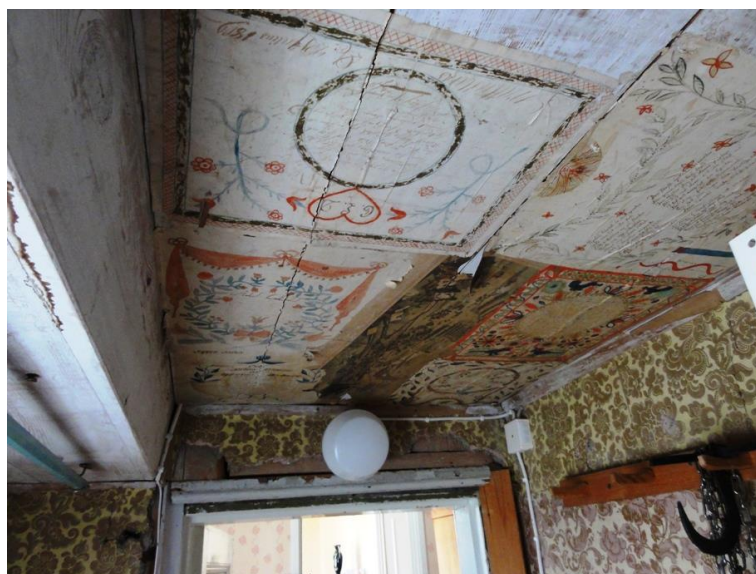

Bild 1

Hyllningsdokumenten

**Underlag för artikel i Västra Mälardalens Släktforskarens
tidning AnSpråket Nr 2 2018 av Lars Karlsson**

Samtliga nio dokument har fotograferats och texten har tolkats så långt det har varit möjligt. Förutom svårläst skrivstil har bläcket bleknat och det finns sprickor/veck i pappren. De flesta texterna är skrivna på rim vilket däremot har underlättat tolkningen.

Vem som utfört målningarna är okänt medan några av texterna är signerade med namnen Christina Ekstam, Brita NilsDotter, Anna, Cattarina JansDotter, syster Christina OlsDotter i Hamre och Anna OlofsDotter. En fundering är om diktarna ha inspirerats av dåtidens kvinnliga diktare, t ex Anna Maria Lenngren eller Hedvig Charlotta Nordenflycht?

Här följer ett par exempel på hyllningsdokumenten.

Bild 2 visar ett av dokumenten vackert dekorerat med sina klara färger trots att det är 200 år gammalt.

Bild 2

Bild 3 visar en delförstoring av föregående bild.

Bild 3

Ett annat exempel på hyllningstext är bild 4

Bild 4

**Underlag för artikel i Västra Mälardalens Släktforskarens
tidning AnSpråket Nr 2 2018 av Lars Karlsson**

Texten i bild 4 är tolkad som följer:

Hjertas Kärlek är dock grunden
Bästa vän till detta fall
Och i Körkan nu på flanden
Hörde jag dess återskall
Straxt jag kappan fattade
Och i kyrkan nappade
För att dessa till Dig sända
Efter benen brutna är
Att till stöd de måste tända
Förnuft och Religion de innebär

Den största lyckan här i verden
Som genom dessa två bestå
Jag önskar Dig på denna färden
Stöd Dig vid dem och Du skall nå
I tid och evighet en lycka
För Dig, för kommande
En lott som ingen kan bortryck
Från Er med Guds wälsignelse

Så börja i Guds Namn att vandra
Hulda Makar på den stig
Lugnt och hoppfult med hvarandra
Menniskovännen efter Sig
Lemnat banad, full med heder
På den Kan Ni trygga gå
Ock när, Ni sänks i grafven neder
Rum i Himlen för Er stå

Anders Larsson

1818

Christina Larsdotter

wälment af en god vän Anna Olofs Dotter

**Underlag för artikel i Västra Mälardalens Släktforskare
tidning AnSpråket Nr 2 2018 av Lars Karlsson**

Vem var Anders Larsson och Christina Larsdotter och hur levde de?

Eftersom Viby på den tiden låg i Arboga Socken var det naturligt att först titta i lysnings- och vigselboken för församlingen och det blev napp där direkt. Rusthållaren i Österby Anders Larsson vigdes den 29 oktober 1818 med häradsdomardottern i Hamre Cristina Larsdotter.

År 17		1818		
N:o	Lyfnings Terminarne.	Vigsel dagen.	Contrahenternas Namn och Hemvist.	Anmärkingar. 1:0 Brudgummens Bekked. 2:0 Brudens Giftoman. 3:0 Afvittring.
6	Sept. 13. 20 27	Oct. 29.	Anders Larsson Larsson i Österby Häradsdomaren i Hamre Christina Larsdotter	1:0 "Så som förklarats" 2:0 "På sin faders värd- skap" 3:0 "Konglig bevisning och det minne af församlingens bifäst." Ch. Sig. 36.

Bild 5 (Vigselsbok_AS_E1) Utdrag ur Arboga landsförsamling vigselsbok EI:1 1776-1821

Anders var född 1784 i Krämplinge, Götlunda och kom som dräng till Österby 1809 där han gifte sig med änkan Catharina Andersdotter i Österby. Catharina avled i "skörbjugg och rötfeber" 1817 och Anders blev då änking. Paret hade inga gemensamma barn.

Christina var född 1802 i Hamre av föräldrarna häradsdomaren Lars Larsson och hans hustru Anna Persdotter.

Christina var bara 16 år när hon gifte sig men på den tiden var det tillåtet för kvinnan/flickan att gifta sig redan vid 15 års ålder. Vi nutida svenskar har svårt att föreställa oss att det skulle vara möjligt. Maken Anders var då hela 34 år, alltså 18 år äldre än Christina.

Paret levde sedan tillsammans i endast åtta månader. Christina avled redan den 19 juni 1819 i "vattensot" (Lungödem) i Österby i en ålder av bara 16 år 11 mån 28 dagar. Hon fick inga barn.

Efter Christinas död flyttade Anders 1820 till Fellingsbro för att där gifta sig för 3:e gången.

Hade Anders eller Christina något anknytning eller släktband till tidigare ägare av gården i Viby?

För att få svar på dessa frågor var det dags att släktforska på brudparen och även här gick det att få fram ett resultat som även skildrar hur stor barnadödligheten var på den tiden.

Christina hade en äldre bror Johan som gifte sig 1817 och blev rusthållare i Västerby. Han fick med sin hustru Cajsa Persdotter tre barn varav två nådde vuxen ålder. Dottern Anna Catharina flyttade 1842 till Hamre för att där gifta sig med rusthållaren Lars Nilsson. Paret fick två barn men båda avled före 6 månaders ålder. Även hustrun avled 1846 i lungsot (tuberkulos) i en ålder av endast 23 år. Lars Nilsson blev då änklings och flyttade 1848 till Viby Norrgård som han övertog efter sina föräldrar.

Lars gifte sig där 1852 med Anna Cajsa Andersdotter och fick under perioden 1853-1868 fem pojkar och en flicka. Lars var en mycket driftig person och dessutom invald som riksdagsman 1881. Han uppförde den nya huvudbyggnaden Corps de logi 1872 och det är den byggnaden mina grannar nu bor i. Det var även han som startade Åkerbo Härads Brandstodsbolag 1865 och som fortfarande är ett aktivt försäkringsbolag.

Dokumentet har sedan tagits med till gården för att under tidsperioden någon gång från att byggnaden uppfördes 1872 till dess den gick ur släkten 1912 klistras upp i garderobstaket.

Varför klistrades dokumenten upp i taket?

Den frågan finns det inget svar på även om det finns en skröna. Några flickor, släktingar till Lars Nilsson, hittade en dag dokumenten och klistrade upp dem i taket. Påhittet uppskattades inte av husägaren men det gick inte att ändra då klistret torkat.

Att de klistrades upp i taket har med säkerhet gjorts att dokumenten har bevarats och kanske är det orsaken till att just denna av fyra liknande garderober inte har renoverats. Det kan också vara ett uppslag för er som vill bevara något speciellt till eftervärlden.

Vad hände med Anders Larsson?

Efter att Anders sålt rusthållet i Österby flyttade han till Fellingsbro socken och gården Ålsäng. Där gifter han sig 1820 (3:e giftet) med Catharina Ersdotter och paret fick en son Anders 1821. Fadern Anders står först som rusthållare, sedan nämndeman för att avsluta som riksdagsman. Han valdes till Riksdagsfullmäktige för Fellingsbro

socken år 1839. Han äger då Ålsäng nr 1, 2 och 3 tillsammans 3 mantal och avlider 1865 då sonen Anders ärver gården.

Flera dokumenten i garderobstaket

Ytterligare två dokument var uppsatta i taket varav en skiss över den planerade trädgården omkring den nybyggda huset 1872, noga dokumenterade planteringar med latinska namn på träd och buskar. Tyvärr är den kraftigt skadad men kan kanske restaureras och få en mera synlig plats i huset.

Den andra är en plansch, en litografi, har skador och är delvis överklistrade med de övriga dokumenten. På litografen finns texten SLAGET VID LUND samt en liten notering "O Mankell pinx & lith." längst ned i vänstra hörnet på litografen. Enligt Wikipedia var Otto August Mankell, även kallad OA Mankell född 1838 i Göteborg och död 1885 på Lidingö, svensk arkitekt, litograf och illustratör. Författaren Henning Mankell var för övrigt släkt med OA Mankell. O A lät saluföra olika litografier och tydligen även denna. Slaget vid Lund den 4 december 1676 mellan Danmark med ca 13 000 soldater under ledning av Kristian V och Sverige med ca 8 000 soldater under ledning av Karl XI vanns av svenskarna.

Mer om Lars Nilsson i Viby

Ni som vill veta mer om Lars Nilsson kan läsa artikeln, "En mångbetrodd skrivkarl", av Peter Ståhl i Arboga Minnes årsbok 2000.

Anmärkning:

Västerby, Österby, Hamre och Viby är alla byar i Arboga Socken som gränsar till varandra.

Källor:

Kyrkoarkiv i Arboga socken, Arboga Stad och Fellingsbro socken

Ättlingen till Anders Larssons 3:e hustru Catharina Ernsdotter, Jonas Nordström

Post- och Inrikes Tidning No 293, måndagen den 16 december 1839

Wikipedia (O A Mankell)

Hembygdsföreningen Arboga Minnes årsbok 2000, "En mångbetrodd skrivkarl", av Peter Ståhl
Grannarna Lennart och Gunilla Andersson (muntligt)

Sammanställt av Lars Karlsson med stöd av hustrun Agneta våren 2018.